

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI dr. BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára 2 k. 40 f. (1 frt 20 kr.) Egy szám ára 24 fillér (12 kr.)
Egyleti tagok, 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát fizetnek. Minden pénz
Gálfi Lőrincz egyl. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

Mikor az ember az ablakon át nézi a vihart, mindig nagyobbának látja. Még télen is, mikor a tűz mellől nézve kellemtellennek és rútának látjuk az időt, sokkal jobb ha kimegyünk és ha kell szembe szállunk még a viharral is, mert ha egyszer künn vagyunk, a föld érintése, a friss levegő beszívása új életet és új bátorságot kölcsönöz. Az emberek is, mint a fák, életök nagyobb részét a szabad levegőn töltik el. Az egészséges alvást semmi sem segíti elő annyira, mint a tiszta levegő.

Lubbock.

Nyári tanítás.

Földmivelő országban a nyárnak csak egy föladata van: a munka. A kiben van élet s a ki élni akar, dolgozik éjjel és nappal, mert a nyár rövid. Az esztendőnek csak egy negyed része esik a kenyérkereső munkára, s mégis mi e helyen nyári tanításról kívánunk szólni.

Az unitárius egyházban a nyári vasárnapi tanítás 250 éves intézmény s habár most az iskolák jobbak és számosabbak, mint régen, mi azt mondjuk, hogy a nyári tanításra nem kevesebb szükség van.

Eltekintve attól, hogy tanulni mindenkinek mindig kell, ennek a nyári tanításnak nagyon sok oka van. Mi ezuttal csak kettőre hivatkozunk. Egyikre arra, hogy a nyári meleg és világosság Isten adományaként ingyen jó. A templom mindig készen áll és bármennyi tanulót befogad. A felúottek is eljő-

hetnek, részt vehetnek. Tehát az alkalom oly kitünő, a milyet máskor kapni nem lehet.

Ezzel szemben nem jöhet figyelembe az a kifogás, hogy a gyermekek el vannak foglalva a nyári munkával, mert hisz törvény szerint nem volna szabad elfoglalni őket. Nemis helyes, nemis humánus, hogy némely szegény gyermeket egész nyáron át csak az erdő bokraival tépetik a szülők vagy a gazdák.

A másokra, arra, hogy ezen tanításnak tárgya a vallás és az erkölcs, s mindkettő nagyon hézagosan van tanítva az iskolában.

A lelkésznek 12—15 vasárnapja van erre a szép feladatra. A most divatos népegyetemet valósíthatja meg saját kicsiny körében. Rendkívül hasznos szolgálatot tehet az ifjúságnak, egyházának és magának, mert az ifjakat oktattván, készíti elő későbbi hallgatóságát. Ha tervszerűleg jár el, becses munkát végezhet. Szakszerűleg megismertetheti a bibliát, a keresztény egyházat és az unitárius vallást. Nézetünk szerint (s ezt már kétször hangsúlyoztuk) a lelkész kész tervvel és befejezett munkával kellene, hogy tanításhoz fogjon. A készüléshez tartozik a híveknek a szószékről előkészítése.

A vasárnapi iskolák alapítója Raiks Robert az utcza rongyos gyermekeket fogdosta volt össze. Nekünk az utca, a társadalom, a család megromlottjait kellene összegyűjtenünk és szívöket föl kellene öltöztetnünk nemes érzéssel, lelküket tiszta tudással.

Képzeljük el az így felöltözött, megjavult, megtisztult ifjakat. Képzeljük el, hogy emberré lettek, megbátrodtak, emberek közé vágnak, szép dolgokon gondolkoznak! Hiszen ez krisztusi munka!

Legyen szabad remélnünk, hogy 105 lelkészünk közül egy sem marad el ettől a munkától, még azok sem, a kiknek nagyon kevés hívők van. Hát Pálnak hány híve volt, a mikor Antiochiába ment? — és mégis lett, kinek tanítson! Nekünk ne lenne? Lenni fog, csak legyen kedvünk és bátorságunk tanítani.

Megújítjuk régi reménységünket és kérjük a lelkész urat, lépjenek be a szállóbe!

B. Gy.

Az él legtöbbet a ki legtöbbet gondolkozik; és az él leghosszasabban, a ki legnemesebben érez, a kinek szíve leggyorsabban ver!

Martineau.

A hit szava.*

Én nem gyűlölök senkit
És senkit nem utálok,
De szívem föl-föl jajdul,
Ha nézem a világot!

Kérdem: így volt e mindég?
És így lesz mindörökké?
Jólét, igazság nem lesz
Soha a szenvedőké?

Kérdem: így volt e mindig?
És így lesz mindörökké?
Jólét, igazság nem lesz
Soha a szenvedőké?

Lelkembe szózat csendül,
Mint angyalok zenéje
És földerül szavára
A bánat sötét éje.

Verejtékét a népnek
Nincs a ki letörölje?
Honnan a bibor joga,
A jót, hogy öldökölje?

*A hit szemével látok
Egy boldogabb világot.
A jókra hol az üdv száll,
Bűnösre terhes átok!*

A bűn sötét fajzati,
Im, fényben, dúsán élnek,
Mig az erény baráti
Csaknem koldus szegények.

Elöttem a keresztfa
Fénylik szent gloriába
És jutalom gyanánt rajt
Dicsőség mirtuszága!

A megváltó vergődik
Amott a gyász keresztén:
Judasok osztakoznak
Aranyon és esüsten.

És im a Jézus sirján
Új élet napja lángol,
Mely enyhületként, feldúlt
Szívet, lelket sugárol.

Az igazság baráti
Rég elfeledt sirokban
S a honárulók sirján:
Emlék, márvanyszobor van!

A jeltelen siroknak
Lakói nem halottak:
*Az öröklét egébe,
A dicsőségre szálltak.*

Én nem gyűlölök senkit
És senkit nem utálok,
De szívem föl-föl sajdul,
Ha nézem a világot.

A szenvedés csak eszköz,
Lépcső a boldogságra,
Mely az egekbe száll föl,
A halhatatlanságra.

* Mutatványok szerzőnek közelebb megjelenő verskötetéből. Előfizethetni szerzőnél Szabédon. Utóposta Mező-Rücs. Velin papírou 3 korona. Egyszerűbb 2 kor. 40 fillér.

Az ember.

Mi törpeség az ember nagyság!
Tudása botlás, gyermek ábránd.
Idő, tér, mélység és magasság:
Szárnyat nevel, aztán leránt.
Bölcsessége, bölcselkedése :
A vak álomlátása csak.
Mégis mint félre vert harang,
Oly felriasztó lármát csap.
Ma trónokat dönt, lánczot szaggat,
Holnap a jármat önként felveszi.
Tömjént gyűjt bálvány isteneknek
S az igaz Istent megveti.
Oltárt épít a szent eszméknek,
S ha kell, vérével áldozik
És gúnykaczaj közt megfeszíti
Az eszmék felszenteltjeit.
Maroknyi por! Szeszélyes gyermek!
Tudásod magas csucs fokán,
Bármint feszülj kevély nagyságbau,
— : Nagyságod törpeség csupán.

Önbizottan.

Önbizottan így szól az új bölc: »nincs Isten!«
»Az erő és anyag vegyjátéka minden.«
»A létező dolgok véges fennállása:«
»Létel és enyészet örök körforgása.«
»A mi van, a megvolt s mindörökké meglesz,«
»Bár alakjaiban változik: el nem vesz.«
»A hon fogalma is egy örült bolondság:«
— Hiddjen, mondjon bármit, bárki, mit én bánom:
Istenem s hazámat tisztetem, imádom.
Istent hirdet nekem magasság és mélység;
Lábam alatt a föld . . . fejem felett az ég . . .
A mező viránya, az ég tartománya
S az ég csillaginak fényes miriárdja.
Az alkotó erőt, ki mindent teremtett,
Fenntart és igazgat: nevezem Istennek!
S bár hazámnak tarrom az egész világot.
Csak honosim földén lelek boldogságot.
— Hiddjen, mondjon bármit, bárki, mit én bánom:
Istenem s hazámat tisztetem s imádom! . . .

Rédiger Géza,

Åz angol unitáriusok gyűlései.

Angol unitárius testvéreink nemzeti és nemzetközi közgyűléseit helyből és a vidékről igen sokan látogatják. És pedig nemcsak azért, mivel kíváncsiak a külföldi követekre, hanem mivel itt a férfiak és nők egyaránt érdeklődnek a vallás-erkölcsi kérdések iránt. A hallgatóság fele minden alkalommal a nők buzgó táborából telik ki.

A rendezőségnek rendkívül sok dolga van, hogy minden látogató otthonosan érezze magát s a komoly dolgok mellett időt szakítsanak arra is, hogy a »város« és a környék nevezetességeit megtekintsék.

Érdekes volt különösen a vasárnapi iskolák közgyűlése, melyet kedden d. e. tartottak. A közgyűlést rendszeren egy kellemes reggeli előzi meg, a melyen most több mint 800-n vettek részt. A »grace“-t együttesen énekeltek. Általában nevezetes, hogy angol testvéreink majdnem minden ilyen nyilvános gyűléseket himnuszokkal kezdik és rekesztik be. Mintegy 32.000 iskolásuk van, kiket 3000 önkéntes tanító és tanítónő részesít vallásos és erkölcsi nevelésben mintegy 280 helyen.

Délután a Postal Mission ülésezett Miss Tagart elnöklete alatt. Ezt a missiót, mely az unitárius irodalmat kölcsönkönyvtárak és levelezés útján terjeszti, teljesen nők vezetik. Hasonló missió működik már Hollandiában is. Nem szolgál határozottan unitárius czélokat, hanem a szabad és felvilágosult vallásos felfogás és erkölcsi nevelés ügyét. Szóba jött, hogy a missió nyári kirándulását az idén Magyarországra intézi s résztvesz, ha csak lehet, az új unitárius collegium felavatásában Kolozsváron, a jövő szeptember folyamán. Egy pár szóban kifejeztem örömünket a tervbe vett látogatás felett s felajánlottam szolgálatomat.

Este volt az ünnepi beszéd St. James Hallban, hol mintegy 3000-en vettek részt az istentiszteletben, unitáriusok és más felekezetűek; remek egyházi beszédet tartott Stopford Brooke unitárius lelkész úr, a ki évekkkel ezelőtt jött át hozzánk az anglikán egyház kebeléből „Az Isten országa tibenetek van“ — volt beszédének tárgya; költői fordulatokkal és meggyerő előadásával a hallgatóság figyelmét sikerült egyiránt lekötnie.

Szerdán a Brit és Külföldi unitárius Társulat ülésezett, titkári és pénztárnoki jelentésekkel s egy pár javaslattal, a melyek közül az egyik egy törvényjavaslatot kárhoztat, mely az iskolák ellenőrzését ki akarja venni az adózók kezéből. Lady O'Hagan nagy hatással beszélt a javaslat ellen. A nők itt te-

vékeny részt vesznek minden üdvös egyházi és társadalmi mozgalomban. (Új elnök Dr. Blake Odgers ügyvéd.)

Szerdán délben a külföldi követek együtt falatoztak. Én éppen egy ámerikai hölgy mellett ültem, a ki, úgy látszik, tudogatott egyet-mást a mi történelmünköböl; de a sok tere-fere mellett a villásreggelinek nem tehettem eleget.

Este volt a pompás Conversatione, a melyen mintegy 1000-en vettek részt, az aquarell-festők termeiben Vidám zene hangjai mellett találkoztak a régi ismerősök s kötöttek az idegenek újabb ismeretséget.

Csütörtökön a Nemzetközi Tanács első közgyűlését Prof Carpenter nagyszabásu beszéddel nyitotta meg; mely után a külföldi követek bemutatása következett. Spanyolország és a Balkán kivételével a többi mind képviselve volt; még Irland is. Mr. Harwood londoni lelkész mutatta be a követeket a közönségnek. itt-ott humoros, de mindig szives és lekötelező megjegyzésekkel. Vallásközönségünk és a budapesti unitárius egyházközség nevében, annál szivesebben válaszoltam, mivel Tordára hivatkozhattam. Mr. Harwood egy tordai levelezőlapon küldött üdvözlötet is olvasott föl.

Hallottuk azután az ifju Dr Crothers-t és Wendté titkár Ámérikából, kiknek úgy megjelenése, mint élénk gondolkozásmódja s könnyed előadási modora igazán megnyerő. Előbbi a vallásos rokonszenvről, utóbbi a nemzetközi Tanács keletkezéséről és céljairól s arról az érdeklődésről értekezett, a melyet a mozgalom keltett a világ minden részében.

Ma is hallgatjuk a külföldi követek beszédeit, a kik nagyobb részint angolul fogalmazott értekezéseket olvasnak fel; de egyesek francia nyelven adják elő a tárgyakat.

Itt van Mr Fretwell is, a ki még a Continensre is szándékozik, valamint a többi ámerikai vendégek is; de Hungaryról alig álmodoznak. Üdvözlötöket küldik. En is üdvözlöm mindnyájukat. Hétfőn Oxfordban fogadják a tanárok a külföldi követeket. A jövő hét végén én is hazafelé indulok. Alig is várom. Ez a sok meeting roppant fárasztó.

London.

Józan Miklós.

Nemzetközi unitarizmus.

Az új századi unitárius gyűlések Londonban a pünköszt alkalmával dicsősegesen folytak le, és a lehető legüditőbb volt hatásuk. Nemcsak az alkalom volt kivételes, hanem annak kiaknázása is. Az unitarizmus képviselői soha sehol sem voltak ily választékos, ily rendkívül nagy számban. Mert hát itt

tizenhat nemzet és husz vallásfelekezet képviselői voltak egyesülve az unitárius hit iránt való lelkesedésben. E gyűlések egyben véve nemzetiek is, nemzetköziek is voltak.

Pünköst hetében a Vasárnapi Iskola Társulat és a Brit és Külföldi Unitárius Társulat, s több kisebb intézmény tartja gyűléseit. Ezeket most is a rendes módon tartották, de a szokottnál nagyobb energiával és buzgalommal, hogy az új százévet megfelelő módon üdvözöljék s ahhoz kötött reményteljes várakozásaikat kifejezzék. A rendes gyűlések közé szerencsésen voltak beillesztve az Unitáriusok és Szabadelvű gondolkozók és dolgozók Nemzetközi tanácsának, melyet a mult évben Bostonban szerveztek, ezuttal első rendes gyűlései is. „Ez az ész megnyilatkozásának és a lélek kitöltésének volt az ünnepe.“

A mi lelkészeink és képviselőink Anglia, Skocia, Irland és Wales különböző részeiből voltak összeseregelve, hogy bizonyosságot tegyenek az unitárius elvekhez való ragaszkodásukról és hogy az együttlét és testvériség örömeztetésében összeolvadjanak és új lelket vegyenek. Ezek mellett itt voltak Francia-, Német-, Olasz-, Oroszországok, Hollandia, Belgium, Sweicz, Dánia, Irland, az Ámerikai Egyesült Államok, India és a derék demokratikus Magyarország szabad egyházainak tisztelt és érdemes képviselői, hogy kifejezzék vallásos fogalmaiknak és aspiratioiknak egységét és alapját

Új pünköst volt ez és a léleknek új kitöltése. Mindenki inspirálva volt a munkára, nagyobb volt szeretete az igazság iránt, mélyebb hite a szabad vallásban, olyan átalakító volt ez egyesülés és együttműködés hatása. Az Ur szőlőjében elszórtan működő munkások innen megfrissülve és megerősödvé mentek haza, hogy földadatuk megoldását az eddiginél is bátrabb elszántsággal munkálják, tudván, hogy ők egy nagy családhoz tartoznak, hogy többé nem állanak magukra

Az Essex Hall fölötté kicsiny volt a nagy közönség befogadására. A gyűlések napról napra és délelőtt is, délután is folytak, a legjelesebb elmék gondolatai egyre-másra nyilatkoztak meg. A nagygyűléseken: a St. James teremben, hol Brooke Stopford prédikált, a nyilvános gyűlésen ugyanott, melyen a vezérképviselők beszéltek, legalább 2000 ember volt jelen, de a mellékteremben sem fért el mindenki.

Lehetetlen részletes tudósítást írni mindenik gyűlésről és ismertetni mindenik felolvasást, melyeket a külföldi képviselők felolvastak. De az a kitartás és buzgalom, melylyel a gyűléseket látogatták, bár a nagy meleg csaknem kiállhatatlan volt, mutatja, mennyire tudták méltányolni azokat. Távolról jött

barátaink is fölfogták, megértették és viszonozták szívélyes fogadásunkat. Hadd említsem meg, hogy Józán úr a magyar népköltészetéről egy kedves és költői felolvasást tartott, továbbá, hogy nekem kiváló szerencsém volt felolvasni Boros György barátom meglepő és felvillanyozó felolvasását: „Vallásos problémák Magyarországon a jelen időben.“ Mennyire sajnáltuk mindnyájan az ő kényszerült távolmaradását.

És, lelkem megnyugtatóására, hadd említsek meg még egyet. A jetenvoltaknak egy nagy száma örömmel és köszönettel vettünk részt egy rendkívüli gyűlésen, a mely azért volt összehívva, hogy tiltakozzunk a militarizmus ellen, és megmutassuk, mily teljes mértékben elítéljük a bur köztársasággal folytatott háborút, a melyet mi is sokan épen úgy elítélünk, mint a continensi barátaink. Büszkén mondhatom, hogy számunkhoz viszonyítva, mi unitáriusok ebben az országban mind nagyobb meg nagyobb számmal nyíltan felemeljük szavunkat a nemzeti szabadság teljes jogai érdekében.

Szívélyes és atyafiságos üdvözet egyházaiknak és önöknek hitben testvéreinknek.

Bolton, Anglia.

Street J. Kristóf,

Kik voltak Londonban?

A fönnebbi tudósítások kiegészítésére közöljük a külföldi képviselők névsorát. Fényesen igazolja ez, mily nagyszabású, mily nagykiterjedésű volt a gyűlés:

Amerikából: Dr. Crothers és neje. James H. kisasszony, Fretwell János, Wendté Károly, Wilson lelkész és neje.

Ausztráliából: Alexander J. M. úr.

Belgiumból: Hocart Jakab lelkész

Capetownból: Woodhead W. G. úr.

Dániából: Sass Karenzé és Westenholtz kisasszony.

Franciaországból: Dr. Bonet-Maury egyet tanár, Fontanés lelkész és neje, Dr. Reville Jean tanár.

Németországból: Dr. Schieler, Rupp Tivadar.

Hollandiából: Dr. Eerdmaus tanár, Fleischer lelkész, Hugenholtz P. N. lelkész.

Magyarországról: Józán Miklós lelkész.

Izlandból: Dr. Stefansson.

Indiából: Ghosz úr és neje, Kelkár S. P. úr.

Olaszországból: André Tony lelkész, Signor Bracciforti F.

Oroszországból: Tchetkoff-Vladimir úr.

Sweitzből: Dr. Montes Edvard tanár.

Az ifjuság köréből.

A papnövendékek önképzőköre június 9-én d. e. nagyszámu gyülekezet előtt záróünnepélyt tartott, a mely két okból volt nevezetes és érdekes. Első volt ebben a nemben és utolsó volt a régi kollegium falai között. Az elnöki tisztet Dr. Boros György az önképző kör lelkes védnöke teljesítette. Kímagasló pontja volt a kör történelmének rajza,* melyet Barabás Isván elnök olvasott föl. Meglepte a hallgatóságot Raffaj Károly és Kiss Sándor duettje, melyet ismételni is kellett. Végh Benjámint tett jelentést az évi működésről, Balázs András és Gál Miklós szavaltak nagy hatással.

Megnyitó beszéd,

melyet a papnövendékek önképzőköre záró ünnepélyén tartott Dr. Boros György védnök.

Mélyen tisztelt közönség!

A XX-ik száz megnyitására a magyar felsőbb iskolák, akademiák és egyetemek ifjusága feltünően élénk részt vett. Ismeretes mindnyájunk előtt, hogy az ifjusági mozgalom hullámai Budapesten egy néhány napra eltorlaszolták volt az Egyetem ajtóit. Még mindig élénken van emlékezetünkben az a mérközés, a melyből Selmechről a kolozsvári egyetemiek hozták el a babért. Nem vizsgálom e mozgalmak indító okait, nem foglalkozom azzal sem, hogy a kereszténység eredetében és történelmében oly nagy szerepet vitt keresztjelvénynek minő viszontagságai voltak ebben a mozgalomban, mert minket most e helyen az egészről az érdekel legkivált, hogy a felsőbb iskolai ifjuság, a mely a haza védelmére annyiszor fogott fegyvert a múltban, most a béke idején mint országos szövetkezet a haza kulturája érdekében hordozza körül lobogóját. Az önképzőköröknek mindenkit kell, hogy érdekeljenek és valahányszor azt látjuk, hogy az önmivelés, a közmivelődés és a haladás lobogóját lengetik, mindig számíthatnak lelkesítő szavunkra és meleg kézszerítésunkra.

Az ifjusági egyesületek a szellemi erő tornacsarnokai, melyekben kard a toll, kürt a jól iskolázott ajak. Itt készülnek

arra a nagy csatára, a melyet a szellem vitézei a társadalomban és az állam száz meg száz közmívelődési és jog- s igazság szolgáltató intézeteiben vívnak állandóan. A békés haladásnak ezek a fegyvergyárai.

A mt. közönség előtt egy rendkívül kicsiny számú, de céljaiban és törekvéseiben nagy és szép dolgokra elhívott ifjúsági egyesületet lesz szerencsém bemutatni ezzel az ünnepélyes alkalommal. Az unitárius papnövendékek, épen mint egyházunk, nem számítottak, sőt nem is gondolhattak arra, hogy országos események színtere fog lenni az ők kicsiny körük, de azzal már nagyon régen tisztába jöttek, hogy csekély erejükre szükség van nemcsak az egyháznak, hanem a hazának is. Az 1848. évi szellemáramlat melegében kibontották volt zászlójukat, szövetkeztek az önmívelésre, már csak azért is, hogy a tanintézetben hallott és tanult eszméket önmaguk között megforgassák, tisztázzák és ezzel is készítsék magukat szent hivatalukra.

Mind ez ideig megmaradtak a maguk privát körében, vagy legfennebb a gymn. ifjúság záró ünnepélyén adtak rövid számadást, de most, midőn az első küzdelmek és szárnypróbálgatások régi falai közül kivonulni készülnek, illőnek tartották, hogy bár ez egyszer megmutassák magukat teljes valójukban. Az elnöktől elkezdve a legifjabb tagig, mindenik szerepet vállalt magára és így az elnöki tisztteljesítése nekem, mint az önképzőkör védnökének jutott. Készséggel elvállaltam, mert nekem mindig öröm és lelkigyönyörűség az ifjúság nemes küzdelmeiben való részvétel. Miután ebben a minőségemben csaknem husz évrő tekinthetek vissza, li kell jelentenem a mt. közönség előtt, hogy az ifjúságnak ezen önkéntes munkája sok gyönyörűséget szerzett a tanárnak, mert itt van alkalma szemlélni a tanteremben elhangzott szavak eredményét.

Ezeknek előrebocsátása után üdvözlöm a megjelent mt. közönséget és kérem ajándékozzák meg a közreműködőket szives és jó indulatu figyelmökkel. Én remélem, hogy találni fognak az itt előadandó dolgokban olyan vonásokat a jelenből, és olyan adatokat a multból, a melyek az ifjúság lelki élete iránt érdeklődő kedélyöket fogja érinteni.

Ezzel a gyűlést megnyitom.

Az unitárius kollegium.

Alig hiszem, hogy az unitáriusoknak lett volna még alkotásuk, a mely a közönség részéről oly teljes, általános és minden tekintetben elismerő méltánylásban részesült volna, mint az új *unitárius kollegium*. Egyszerű, méltóságteljes, szolid és mégis szép. Sokan megmondották már, hogy az egyetemi épületeknél is szebb, mert nem piaczi munka, hanem önálló, tiszta, eredeti és megragadó gondolat.

Már az az előnye is, hogy négyszög területen áll, négy hatalmas oldala van, tehát egy óriás koczká: az állandóság, szilárdság hatását teszi a szemlélőre. De azután homlokzata avval a fölséges oszlopsorral, ablakainak ívezete, minden kis részletének meggondolt, czélszerű, és találó összhangja azt hirdetik, hogy itt a művész kezét fogott a gyakorlati tervezővel, azért oly remek az alkotás.

Egy műszaki leírás tudná elmondani szépségének, előnyének minden vonását. Mi a tervező műépítész Pákey Lajos főmérnöknek egy clóadásából átvesszük a következő adatokat.

Az épületnek csak a gymnasiumi részét véve figyelembe, a jelenlegi tanulói létszám 400-ban állapított meg.

Az egyes tantermek a különböző osztályok tapasztalati létszámának megfelelő méreteken terveztettek és pedig 6'30-tól 6'60 m. szélességben 11'20—11'45 m hosszúságban és 4'30—4'45 m magasságban, így a tantermek átlagos területe 73'20 m². tesznek ki.

Az unitárius gymnasium bennlakási czéljaira szolgáló különféle helyiségei közül a legnagyobb háló-terem 10—40 m. széles és 21 m. Egy tanulóra számítanak a háló-szobákban 4—5 négyzetméter területet és 15—20 köbm. levegőt.

Egy háló-teremben el fog helyeztetni 45 tanuló, egy tanulóra esik mintegy 48 négysz. m. terület és 20 köbméter levegő. A régi iskolában van egy tanulóknak 2'5 nm. helye, 8 köbméter levegője.

A dolgozó szobákban, a francia lyceumokban »Salle d'étude«-nek nevezett helyiségekben, számítatik egy tanulóra 2'23 nm. hely. A kollegium dolgozó termeiben esik egy tanulóra 2'2 nm. terület.

A mi már most az egyes emelet-sorokban elhelyezést illeti, ezek a következők:

A) az alapsorban.

Étkező helyiségek 200 tanuló számára. Servirozó, edény, üvegnemű kamarák. Főző konyha, tálaló, mosó, cselédszobák. Ki-

* Közölni fogjuk.

főző szobája, kézi éléskamara, vetemény, élelmiszerek raktára, fás, szén pinczék, 2 szolga lakás, 1 fűtő lakás. Fürdő, láb, kád és medencze fürdőkkel, öltöző szoba, különböző rendeltetésű pinczék, közlekedő lépcsők, closetek és folyosók.

B) A földszinten.

Tágas előcsarnok, főlépcsőház, 4 melléklépcső. A kapus szobája, igazgatói lakás és iroda. Tanári gyűlésterem. Fizikai, kémiai tanterem, tanári dolgozó. Fizikai szertár. Természettudományi tanterem, dolgozó, szertár. Tanterem négy elemi és 3 alsóbb gimnazialis osztályok számára. Tornaterem, arkádokkal, öltöző, és gallériákkal, utóbbiak egyszersmind mint játékhelyiségek és mint tekepálya használatnak. A tornaterem összeköttetésben áll az az alapsori éttermekkel. A kollegium kibővítése céljából a szekér bejáró melletti földszinti rész tartatott fel, mely egyelőre tanári lakásul fog használatni.

C) Az első emeleten.

Tantermek számszerint 7, a felsőbb osztályok számára. Történelmi és philológiai muzeum, disponibilis és görög pótló tanterem.

A theologiai osztályok számára tanterem, tanári szoba, háló, dolgozó, olvasó, könyvtár termek.

Diszterem, az 1-ső és 2-od emeleti magasságban, ruhatár és gallériákkal

Egyházi képviselő tanácsterem Elnöki, titkári, pénztári szobákkal és levéltári helyiségek.

A kollegium nagy könyvtári helyiségei 50 000 kötet befogadására, ehhez tanári olvasóterem és elkülönített olvasó szoba, könyvtárnok szobája.

D) A második emeleten,

A tanulók használatára 8 dolgozó terem Ifjúsági könyvtár és olvasó a felsőbb, ugyanilyen az alsóbb osztályok számára. Egy tanterem a zenetanításra, nagyméretű rajzterem, tanári szoba és szertárral Iskola főnöki, felügyelő tanári szobák.

E) A harmadik emeleten.

3 nagy háló terem, 2 háló szoba, ügyelő szobák, ruhaszárító és padlás terek.

Az épület csatornázási, vízvezeték és központi fűtéssel lesz ellátva, kombinálva megfelelő szellőztetéssel. A központi fűtés rendszere alacsonynyomású gőzfűtés, hosszú tartamu égéssel, ön-működő tüzszabályozással, központosított légtelenítéssel.

Erre a célra szolgálанд két 38 négyszög méter fűtő felületű forrcsőves 0.1 légköri túlnyomású gőzkazán. A gőzfűtés rendszere abból áll, hogy a gőz (vizpára), mely a kazánokban termeltetik,

zárt körfolyamat végez s a központból kiindulva, az épületben szétágazó zárt csővezetékeket és fűtőtesteket (kályhákat) bejárja, utóbbiakban melegét leadván, vízzé sűrűsödik és mint ilyenképen lecsapódott víz a kazánokba ugyancsak zárt csővekben tér vissza.

Ez egy folytonos körfolyamat, A kazánok a visszafolyt vizet újból és újból vizgőzzé változtatják, mely ugyancsak az előbb leirt körmozgást végzi.

A szellőztetés a falazatokba épített légcatornákon történik, ezek oly méretűek, hogy még 10 Celsius külső hőmérsékletnél is a tan-, munka- és háló, valamint az éttermekben is óránként 1—1 félszeres légváltozás érhető el.

Ezekből lehet sejtteni, hogy az új kollegium nemcsak külsőleg, hanem belsőleg is nagyszabású, kényelmes és mégis praktikus fog lenni.

Válasz „Egy városi nő“-nek.*

Az én javaslatom.

IV.

Tény, hogy „Egy városi nő“ azon javaslata, hogy a papnék és tanítónék egy-egy leányt beoktassanak a házi és könyvtári teendőkre, helyes és életre való

A papnék és tanítónék nagyon szívesen vállalkoznak rá, nemcsak a saját hasznukért, hanem a humanitás szempontjából is; de nem azért, hogy a városi nők vegyék hasznát, hanem azért, hogy beszoktatva és oktattva abba a munkába, a melyre mint székely gazgasszonyok élnek majd, egy-egy jóra való székely legényt boldogítsanak. Segédkezet nyújtunk minden emberbarátnak és minden intézménynek, a ki arra törekszik és a mely oda irányul, hogy a faj- és vagyonmentés szempontjából honn tartsuk székely leányainkat, hogy itt az erény, becsület és vallásosságban nevelve, megvessük az alapját egy jobb utakon haladó nemzedéknek, mely ne hallgasson oly könnyen semmiféle csábítás szavára, hanem megmaradva falujában, ott az erényes, vallásos családanya mintaképe legyen.

A városi nők pedig igyekezzenek maguknak ilyen szempontok szem előtt tartásával a városi szegény leányok közül

cselédet nevelni. Naponként olvassuk a lapokból, hogy ezerekre megy városban a munkanélküliek, nyomorkodók száma, a kiket az éhenhalástól az emberbarátok könyöradománya ment meg. Lehetetlen, hogy e nyomorult emberek között ne legyen sok száz leány, a kiből mind jó cseléd válna, míg így elzülnek s lesznek a társadalom salakja. Ezekre fordítsanak gondot városi hölgyeim, ezek bizonyára ügyesebbek, csinosabbak, alkalmasabbak a könnyű munkára, mint a nehézkes falusi leányok.

A mi székely leányainkat pedig küldjék haza, hogy itt az a nem 150, de pár száz vidéki úri nő, a ki most cselédhiány miatt nyomorkodik, szervezetéhez, állásához nem illő munkát kénytelen végezni, e terhektől megszabadulva, megfelelőhessen társadalmi állásának és kötelezettségeinek.

Föl hát vidéki hölgyek! Papnék, tanítónék, D. F. egylet elnökség, tagok! Mindenki, a ki a jövő székely nemzedék sorsát szíven viseli. Tartsuk honn székely leányainkat, oktassuk, neveljük szeretettel, szigorral, ki a mint érdemi, de ne avval a czéllal, hogy alkalmas városi cseléddé váljanak, hanem hogy mint jó székely gazdasszonyok férjeiknek igazi *felcség* legyenek és mint anya gyermekeiket a tisztesség, becsület és vallás erkölcsi követelményeknek megfelelően neveljék. Mutassuk meg, hogy:

„Nem fajult el még a székely vér,
Minden cseppje drága gyöngyöt ér!”

Ibolyka.

Észrevételeim.

Minthogy a szerkesztő úr úgy kívánta, mondok egy pár észrevételt Ibolyka — gondolom — ifju barátnőm szavaira. Ifju nőhez illik, hogy legyen idealista. Én is voltam valaha, de az élet sokra megtanított. Azt hiába való dolog akarnunk, hogy a székelylek otthon maradjanak. 100.000 van Romániában, talán több a hazában erre-arra. Mindez azt mutatja, hogy ők biz' elmennek hazulról.

Én ebből indultam ki, mert hidje el édes Ibolyka, nekem mindig fáj a szívem, a mikor kénytelen vagyok egy székely leányt vagy asszonyt elküldeni, mert nem tud semmit, nincs benne becsület, nem szeret igazat szólani, ellenben úgy hazudik, mintha olvasná. Én a lelkeimet is oda adnám nekők, csak látnék bennök egy csöpp jóakaratot, de látja, 3 közül kettő rossz s csak egy jó. Ennek is az a hibája, hogy kikapós, mert hát arra gondolt-e kedves Ibolyka, hogy a legény ismerőse csalogatta ide egy részöket. Sokat a szülője küld pénzt keresni. A pap nem is tud róla. Ezen sze-

rettem volna segíteni én. Ezért javasoltam, hogy a kedves lelkésznek tegyék magokévá a dolgot és oktassák s ajánlják a jóra-való leányokat, *ha szolgálni akarnak*. Én ugyan egyet is el nem hívok, de ha jőni akarnak, hadd legyenek különbek a többinél. Szolgáljanak, a míg férjhez mehetnek s akkor menjenek haza. De gondolom, így meg tudnók védeni tisztességüket.

Arra a sok hibára nem szólok semmit, a mit Ibolyka rólunk városi nőkről mond. Lehet hiba bennünk is, de nyomorkodunk is eleget a sok rossz cseléd miatt.

Egyet ajánlok. Alapítsunk egy »székely leány védő nőegyletet.« Ha Ibolyka, meg a tiszt. papnék és tanítónék helyeslik és megmondják további véleményüket, tehetünk próbát. Tegyük is. Karoljuk fel a székely ügyet! Vegyük védelmünkbe a szegény székely leányok becsületét!

Gondolom, a szerkesztő úr elfogadná a véleményeket és segítségünkre lenne.

Egy városi nő.

(Igen szívesen, csak tessék rendelkezni. Szerk.)

Pályázat.

A Murányi Farkas Sándor és neje *Bányai Ágnes* 1000 frtos alapítványára pályázat hirdettetik:

Az alapítványnak 1900. évi kamatjából egy jutalom 100 kor. pályadíjúl kítűzetik.

Föltételek. 1. Pályázhatnak oly unitárius lelkészek és lelkészjelöltek, a kik az 1900. és 1901. évben léptek a lelkészi pályára, vagy a kik lelkészi állásukat még nem foglalták el ugyan, de a püspöki kinevezést már megkapták.

2. Ezen pályázat ötödik pályázat lesz. Az alapító levél 5. pontja értelmében előnyben részesül az az ifjú, a ki a tehetség némi jelével, a valláserkölcsi és hazafias költemények írásában már kítűnt.

3. Pályázók kötelesek írásban folyamodni a jutalomért. A folyamodást föl kell szerelni szigorlati bizonyítvánnyal, kinevezési okmányokkal és nyomtatásban vagy írásban levő dolgozatokkal és a theologiai önképzőkörben végzett munkálkodás hiteles kimutatásával. A dolgozatok tisztán leírva és összefűzve melléklendők.

Az összes folyamodók között előnyben részesülnek, ha a föltételeknek különben is megfelelnek, a *kolozsi Farkas Mihály egyenes leszármazói*.

4. Arra az esetre, ha a 2-ik pont alatt körülírt föltételeknek megfelelő pályázó a lelkészi szolgálatban levő, vagy kinevezett lelkészjelöltek között nem található, pályázhatnak azok is, a kik még nincsenek kinevezve, ha számíthatnak arra, hogy legalább egy év alatt ki fognak nevezetni. Az ilyeneknek a jutalom csak akkor fog kiadatni, mikor a püspöki kinevezést benyújtják.

5. A nyílt pályázatok az Unitárius Papnevelő Intézet dekániájához f. évi jun. 30-ig nyújtandók be.

6. A pályázatok a Papn. Int. bizottsága elébe fognak terjesztetni, ennek lévén tiszte a megvizsgálásról és javaslattételről gondoskodni. A pályadíjak kiadása, vagy ki nem adása fölött az E. K. Tanács határoz.

7. A pályadíj, a mennyire lehetséges, a nyertesnek ünneplésen fog átadatni. A pályázat eredménye és a pályadíj nyertesének neve az Alapítványi Emlékkönyvbe fog bevezettetni.

A fiók-egyletekből.

A Dávid Ferencz Egylet *felső-fehéri fiókköre* folyó 1901. évben február 16-án Felső-Rákoson és június 18-án Ürmösön tartott gyűlést a fiókköri tagok és ottani hiveink nagy érdeklődése mellett. Felső-Rákoson a közgyűlést megelőzőleg hálaadó isteni tisztelet tartatott a magyar kereszténység 900 éves fennállása emlékére, mely alkalommal imát és egyházi beszédet Lőrinczi István h. lelkész mondott, meghatóan ecsetelvén azt az üdvös hatást, melyet nemzetünk önállóságára a keresztény vallás tett. A közgyűléseken Osváth Gáborné elnök és Lőrinczi István alelnök elnököltek. Alelnök megnyitó és bezáró beszédeivel mindenkor szívrehatóan buzdított egyleti zászlónk diadalra emelésére. Alkalmi imát Kiss Aladár hévizi és Kelemen György datki lelkész mondtak. Szavaltak: Osváth Gáborné elnök és László Gyula kóhalmi áll. isk. tanító Felső-Rákoson; Szabó Mózesné (datki körjegyzőné) és Kiss Aladár Ürmösön a közönségnek valódi élvezetet nyújtottak. Felolvasást tartottak: Bibó Samu ugrai közs. jegyző a »vasárnapi munkaszünetről«, ki sajnálattal vázolja azt a szomorú jelenséget, hogy az ünnepek megszentelésére polgári törvényt kellett hozni, de a meddig ez is kiváltságot ad némely munkák végeztetésére és a korcsmáknak e napokon is nyitva tartására; addig a vasárnap nem lesz az Isten tiszteletére valóban megszentelt nap, Nisztor Joachim hévizi áll. isk. igazg. tanító felolvasásában pedig tanulságosan tárta fel az »Emberi boldogság akadályait«, melyeket az

akarat gyengéiben, az urhatnámságban, mások utánzásában, a parlásban és bizalmatlanságban, találó képekben mutatott be a közönségnek. Mindkét alkalommal a fiókköri dalkör is közreműködött pár énekdarabbal és Felső-Rákoson Katona Márton alsó-rákosi, László Gyula kőhalmi és Péterfi Gyula hévizi áll. isk. tanítók adtak elő három szövegben pár éneket sikeresen

Felső-rákosi gyűlésünkön mély fájdalom szavaival emlékezett meg alelnök Daniel Elek elnök elhunytáról, kinek érdemei jegyzőkönyvileg is megörökítették. Ujabban belépett fiókkörünkbe hat tag 1901. évtől kezdődőleg. Tibáld Mihály fogarasi járásbíró táblabíróvá lett előléptetése alkalmából fiókkörünk örömteljesen üdvözölte s tiszteletbeli elnökévé egyhangu lelkesültséggel megválasztotta. Kiss Aladár pénztárnok 1900. évről számadását bemutatván, a 141 kor. 43 fill. bevétel, 29 kor. 20 fill. kiadás s így 112 kor. 23 fill. pénzmaradvánnyal elfogadtatott. Irodalmi pályázatra kitűzetett egy vasárnapi nyári tanításra alkalmas beszéd kidolgozása azon tételre: «Mi teszi kedvessé az ifjút?» Dija 6 korona a tagok önkéntes adományából. Útő Béla jegyzőnek a közgyűlés elismerését nyilvánította a jegyzőkönyv hű szerkesztéséért. Felső-Rákoson Czirmay Lajos áll. isk. ig. tanító, Ürmösön Osváth Gábor esperes fogadták igazi vendégszeretettel a fiókkör tagjait. Mídon ezt jeleztem, nem mulaszthatom el, hogy kifejezést ne adjak azon anyagi áldozatkészségnek, melyet fiókkörünk vendégszerető tagjai hoznak a tagok ellátásában. Személyenként 1--1 korona díjért minden tag részesül a közebed áldásaiban. A fiókköri dalkör tagjait pedig teljesen ingyencs ellátásban részesítették: Péterfi Gyula hévizi áll. isk. tanító, Bibó Samu ugrai közs. jegyző, Gelei Vilmos ágostonfalvi, Czirmay Lajos felső-rákosi áll. isk. tanítók, Szilágyi Sándor ürmösi kereskedő és Osváth Gábor esperes. Fiókkörünk fejlődésén ügybuzgósággal fáradoznak a nő tagok, kiknek száma 19, de köszönet és elismerés illeti vidéki tanítóinkat is, kik valláskülömbőség nélkül készségecs csatlakoznak egyletünkhöz és segítik diadalra felemelt zászlónkat. De van nekünk egy lelkesült és lelkesíteni tudó vezérünk, ki szíves szavaival és ügybuzgóságával munkásságra ragad minden tagot s kívül szemben a bizalom egyérezelmű: és ez Lőrinczi István derék alelnökünk. Ily vezetés mellett minden tag megérti és teljesen átérzi hivatását, s bár kezdetben létjogosultságunk is kétségbe vonatott: bizton reménylem, hogy egyakarattal sikert aratunk s az előnkbe tűzött célét elérjük!

Alsó-Rákoson.

Útő Béla fiókköri jegyző.

— *Az udvarhelyköri Dávid Ferencz fiók-egyletből.* Vargyason a Dániel család ősi fészkeben június 20-án nagyot dobbant az unitárius egyház szíve, a mi a pezsgő életet és a rendes vérkeringést mutatja. Ezen a napon tartotta az udvarhelyköri D. F. fiók-egylet évi 1-ső rendes közgyűlését, a mely nem csak a jelen volt nagy közönségnél fogva, de tartalmánál s a teljes erőben megnyilatkozott lelkesedésnél fogva is méltán hasonlítható egy kisebbszerű zsinathoz. A kereszturkőri, háromszéki, felsőfehérvári és udvarhelyköri fiók-egyletek testvéries ölelkezése volt e szép ünnepély a jelen volt képviselők által, mely ölelkezésre az anyaegylet dr. Boros központi titkár által adta rá a maga áldását. Felséges kép, melyet keilően leírni nem lehet! Kétségkívül a szép sikerért első sorban az egylet központi titkárát illeti a hála és elismerés koszoruja, kinek hírneve s vonzó egyénisége messzi vidékekről is sokakat ide hozott, hogy tanuljanak tőle lelkesülni s az unitarizmus ésdékében munkálkodni. A zsufolásig megtelt nagy templomban az ünnepély istentiszrelettel kezdődött, melyet Ūrmösi Károly végzett ifjai tüzzel, komoly tudással és tapintattal. Lendületes beszédével nagyon is hozzájárult az unitárius öntudat előkészítéséhez. Sándor Gergely derék elnökek magas röptű megnyitója önmagát dicséri, mely egész terjedelmében jegyzőkönyvbe íratni határoztatott. Mindenki áhitattal várta a központi titkár előadását az ámérikai unitárius életről, a melyben valóban csillogtatta apostoli szellemét és ékesszólását. Az ámérikai unitáriusok kiválóbb erényeit kívánta átplántálni a magyar közönség lelkébe, hogy azok itt is fejlődve és virágozva teremjenek édes gyümölcsöket a vallás-erkölcsi élet fellendítésére. Bencze Vilma k. a. és Ūrmösi Károlyné asszony szép és megható szavalatát lelkes éljenzéssel jutalmazta a nagyközönség. Demeter Dénes, Dunántul népseégeit és unitáriusait varázsolta előnkbe szellemesen irt fölolvasásban. Ajtai János által alakított és vezetett makedvelői vegyes dalkör szivet-lelket emelő és nemesítő dalokat énekelt. Végül mintegy 120 teritékü közebed volt a Kisgyörgy Sándor esperes házánál, a ki nemcsak jó esperes, de igazi szives házigazda is. Rég nem halottunk gyűléseinken annyi szellemes és tartalmas pohárköszöntőt, mint a mennyit itt igaz gyönyörűséggel végig élveztünk.

— i A.

Felhívás adakozásra.

Musis et virtutibus.

Folyó évi szeptember 22-én az új Unitárius Kollegium, ez a diszes, szép épület ünnepélyesen meg fog nyitvatni. Az előkészületek arra mutatnak, hogy a megnyitás ünnepélyében részt fognak

venni, nemcsak az unitárius férfiak és ifjak, hanem idegenek is, kik ez intézet és a tanúgy iránt érdeklődnek.

A DFE egyik buzgó tagjának egy szép gondolata támadt és közölte a Dávid Ferencz Egylet választmányával, hogy a leányok is vennének részt abban az ünnepélyben oly módon, hogy egy díszlobogót ajándékozzanak a kollegiumnak. A DFE. Választmánya az eszmét magáévé tette s elhatározta, hogy *az unitárius leányokat fel fogja kérni, hogy az új iskolát egy díszes lobogóval ajándékozzák meg.*

A Választmány minket alólirottakat kért föl és bizott meg, hogy egy gyűjtő bizottságot szervezzünk és a gyűjtést eszközöljük.

Mi a megtisztelő meghívást készséggel elvállaltuk és a szép munkához bizalommal fogunk hozzá, mert reméljük, hogy a kik a mivelődésnek barátai, s kiválóan azok, a kiknek testvéreik vagy rokonaik nevelésüket a kolozsvári unitárius kollegiumtól nyerték, támogatni fognak adományukkal és gyűjtésükkel.

A lobogó Pákey Lajos főmérnök terve szerint készül és igen díszes lesz.

Az adományok e gyűjtőivre irandók. Az ívet és a pénzt *augusztus 15 ig* alólirott pénztárnokhoz Kossuth Lajos-utca 7. sz. alá kérjük küldeni.

Az összes adakozók névsorát legalább egy díszes *emlék-könyvbe* összeállítva befogjuk adni a kollegium levéltárába örökös megőrizésre.

Minden gyűjtő és adakozó nevét külön is kifogjuk mutatni az Unitárius Közlönyben.

A lobogó az iskola megnyitása ünnepélyén fog átadatni.

Kérünk buzgó gyűjtőket és lelkes adakozókat. Kérjük főleg az unitárius leányokat, tegyék magokévé ezt a szép ügyet buzgalommal, annyival is inkább, mivel a lobogó nagy összegbe fog kerülni.

Kolozsvár, 1901. június 25.

Fangh Erzsébet,
biz. elnök.

Ferencz Zsuzsa,
b. pénztárnok.

Gyöngyösi Berta,
b. jegyző.

Kovács Irén,
b. titkár.

Szükséges-e ajánlanunk olyasóink figyelmébe leányainknak ezt a fölhívását? Első kísérletük. Ók lelkesedéssel és nemes buzgalommal fogtak a munkához, s bizonynyal nem lesz senki oly érzékenlen, hogy ne hallja meg szavukat

Szerkesztő.

Tudatlansággal soha nem lehet tisztázni a kérdést.

Beaconsfield

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— Az új főiskola megnyitása most már kétségtelenül szeptember hó 22-én lesz. Ez vörösbetűs napja kell hogy legyen minden unitáriusnak. Erre készülnie kell mindenkinek egyértelműleg. Ezt a napot meg kell állítunk a mi egünkön, a míg elvégezzük dolgunkat a multtal és betekintünk az ígért földre. A multa vonatkozóan kimagasló esemény lesz az osztálytársak találkozása.

— Az új kollegium díszei. Nemcsak az épület egyetemében, hanem az egyes részekben is sok olyan műalkotás fog lenni, a melyek meglepés számba mennek. Az előcsarnokban lesz Brassai és Berde mellszobra. A díszteremben félkörben a karzat homlokzatán lesznek relief szobraik a következő jeleseinknek: János Zsigmond, Dávid Ferencz. Szentábrahám Mihály, Lázár István, Körmöczy János, Petr. Horváth Ferencz. Augustinovic Pál, Daniel Elek, Böloni Farkas Sándor, Székely Sándor, Kriza János, Koncz János, Mikó Lőrincz, Ferencz József. Ez remek és hatásos méltatása lesz az unitárius egyház egyházi és világi nagyjainak. Világi 9, egyházi 7.

— Dr. Brassai Sámuel és Berde Mózsai szobrai. Pákey Lajos főmérnök a napokban mutatta be dr. Brassai Sámuel mellszobrának miniatur mintáját és az ahhoz készült márványtalapzatát. A szobrot Veress Zoltánné, Kozma Erzsi asszony készíti saját műhelyében az eredeti nagyságban. Meglepő hasonlóság van benne nemcsak részleteiben, hanem egészében is. Olyan itt Brassai a milyen volt lélekben, szellemben, tudásban és mélyre látó bölcsességben. Eszünkbe jut a szobrot szemlélve az a kritikus is, meg az a jószívű emberbarát is, a ki annyi telhetséget mentett meg a hazának. Évvel a szoborral szembe fog jönni a nagy alapító Berde Mózsaié. Ezeket fogja megpillantani, a ki belépik az új kollegium gyönyörű előcsarnokába. A Berde szobra Budapesten készül. Mindkettő ércből lesz fehér márvány alapon és háttérrel. E két nagy férfi alakja kifejezi és elbeszéli az unitárius kollegium egész történelmét a XIX. százból.

— Unitárius püspökök kik 25 évig voltak hivatalban: Beke Dániel 25 év (1636—1661.), Almási G. Mihály 32 év (1692—1724), Agh István 28 év (1758—1786.), Lázár István 25 év (1768—1811.), Ferencz József 25 év (1876—).

— A kolozsvári unitárius kollegiumban 1876-ban érettségi vizsgát tett osztálytársaimat fölkérem 25 éves találkozó létrehozása czéljából lakóhelyüket velem közölni. Kőkös (u. p. Uzon) 1901. június 21, Vaska Béla, unitár. lelkész.

— Br. Baldácsi protestáns alap. Ferencz József püspök ur Budapesten járt és részt vett a B. Baldácsy protestáns alap igazgatósága közgyűlésén. Az alap épen 25 éve lépett életbe, a jelen évben jubilálni fogják az összes protestáns egyházkerületek, kik közé e névvel kapcsolatban mindig oda kell érteni az unitáriusokat is.

— Tibáld Mihály járásbírónak és felsőfehérvári gondnoknak Király őfelsége a kir. ítélőtábla-bírói címet és jelleget adományozta. Melegen üdvözljük a derék bírót.

— Kérés. A „Theologiai olvasó és önképző egyesület“ könyvtárának egyik olvasója a Keresztény Magvető 1880. évfolyamának I. füzetét elveszítette. Ha olvasóink közül valaki nélkülözheti e füzetet és lapunk szerkesztőjéhez, mint egyheti védnökhoz beküldi, hálára kötelezi az Egyesületet.

— Boór Jenő unitárius lelkész lett. Korábban jeleztük volt, hogy Boór Jenő ev. lelkész, a ki huzamos ideig teljesített lelkészi szolgálatot Brassóban meg Hosszúfaluban, a mult évben unitáriussá lett, a papnevelő intézetbe belépett. Most örömmel jelezhetjük, hogy Polgárdiban, mint kiségitő lelkész 4

hónap alatt működött, hivatát teljesen megnyerte. Junius hónapban a különböző tárgyakból a vizsgálatot jeles sikerrel kiállotta s az unitárius papi hivatalra is följogosított, sőt a főt. püspök ur már ki is nevezte Iklandra rendes lelkésznek. Az iklandiak egy gyakorlott és buzgó lelképáztort fognak kapni, a ki szent hivatalát krisztusi hűséggel igyekezend betölteni. Isten vezérelje.

— **Barabás István** végzett papjelöltet miután a tordátfalvi egyház hívei ez iránti óhajukat kifejezték, a főt. püspök ur kinevezte Tordátfalvára rendes lelkésznek. Nemcsak tanárai, a kik jeles tehetségeit ismerik, hanem azok is, a kik irodalmi munkásságát szemlélték, nagy reménnyel néznek lelkészi működése elé. Beköszöntője valószínűleg július hó első vasárnapján lesz.

— **Biró Pál** végzett papjelöltet a főt. püspök ur kinevezte Maros-Szt.-Benedekre rendes lelkésznek. Biró, szorgalmas ember; jól iskolázott és gondolkozó elme, szereti a munkát és a papi pályát, tehát teljes joggal reméljük, hogy az unitárius lelkeszkarnak díszére fog válni.

— **Nagy Lajos** ny. tanár egyh. főjegyző a nagy idők tanuja, a lelkes hazafi költeményeit ki fogja adni egy kötetben. Az „Unitárius Közlöny“ olvasóinak kell-e ajánlani azt, a ki e lap legelső számát megnyitotta volt vallásos szép dalával:

Folyna mindig vigan életünk,
Jó szerencse járván mi velünk,
Imádkozni mégis kellene
Hozzád ó szentségnek istene.

13 éven keresztül sokszor lendítette föl a sziveket a Nagy Lajos muzsája, mely most egy könyvben fog eljutni minden jó hazafi, buzgó keresztény asztalára. Ára — korona.

— **Lőrinczi Dénes** volt iklandi tanítót, mint a ki papi szigorlatot tett volt a korábbi években s Iklandon számos éven keresztül teljesített lelkészi szolgálatot, a főt. püspök ur kinevezte Bözöd-Ujfaluba lelkésznek.

— **Kovács Katalin**. Egy munkásságban, szép időre terjedett, de küzdelmes életet élt, tisztos agg nőt temettünk el a közelebbi napokban. Özv. Pap Sándorné szül. Kovács Katalint. Elhalt 91 éves korában. Kolozson született egyszerű, de tisztességes családból. Ifju korában Kolozsvárra ment s a Gyergyai családnál kapott szolgálati alkalmazást, a hol huzamos ideig lakott, s jó magaviseletével annyira megkedveltette magát, hogy csaknem a családhoz tartozónak tekintették. Ekkor ismerkedett meg Pap Sándor papjelölttel, a ki — miután papnak neveztetett ki Komjátszegre — nőül is vette. Ott néhány évi tartozkodásuk után a szt.-mihályfalvi papi hivatalt foglalták el 1843 ban, a hol férjével boldog, megelégedett életet élt. Boldogságukat azonban keservesen megzavarta egyetlen gyermeköknek a 16 éves szép ifju hajadonnak korai halála, ki után teljes életökben buslakodtak. 1872-ben elvesztette a hű férjet is. Így maradt egyedül már ezelőtt 29 évvel; de azért nem csüggedve — kis közös szerzeményökben megvonulva — szorgalmasan dolgozott s még egyedüliségében is földeket vásárolt. Egy nemes czél lebegett előtte, mint hitbuzgó nő előtt vagyónát illetőleg, de ezt egy nem várt s nem remélt fordulat megsemmisítette. Egyházához, hitéhez való buzgóságát azonban mégis kimutatta azzal, hogy a papi pályára készülő ifjak számára 100 frtos alapítványt tett és a régebb elhalt, de soha el nem felejtett leánya emlékére egy 60 frt értékű diszes, aranyozott ezüst kenyértartót ajándékozott a szt.-mihályfalvi egyháznak, mely az urasztali edények között a legdiszesebb. Szolid magaviseletével, mindenkit megbecsülésével, pontos templombajáráásával s áldozatkészségével kiváló helyet foglalt el az özvegy papnők sorában. Habár nagyobb mértékben akarta áldozatkészségét kimutatni felekezete iránt — a mi önkaratján kívül mult — így is áldott emléke mind a papságra készülő ifjuságnál, mind ez egyháznál élni fog. Szt.-Mihályfalva, 1901. jun. 5. — m.

— **Osztálytársak találkozója.** 1874-ben végzett osztálytársainknak második találkozója lesz az új kollegium megnyitásával. Fölkérjük mindenik barátunkat, készüljön a nagy ünnepre és szept. 20-án tartsuk meg a találkozót. 21-én Berde siremlék leleplezés és Dávid F. gyűlés, 22-én a kollegium megnyitója lesz, tehát mind olyan események, a melyek magokban is kötelességünkké teszik, hogy Kolozsvárt legyünk. Arra kérünk, hogy összejövetelünknek kellemessé tételére gondolatok mind és közöljétek terveteket B. Gy.-el, a kit az előkészítésre megkértünk. Mi reméljük, hogy a régen mult időnek kedves megújulása lesz e nap. Készüljünk jó kedvvel és egy akarrattal. Kérünk barátaitok: Dr. B o r o s György, D a n i e l Lajos, G á l Miklós.

— **Vágh Mihályné sz.** Gothárd Ida, ravai derék lelkészünk rivelt és nemes szívű neje máj. 9-én 32 éves korában, hosszas szenvedés után elhunyt. Beteg gyermekét ápolta, új szülöttjét elveszítette s őt sem tudta megmenteni a férj gyöngéd gondja, az orvosi tudomány és az élethez ragaszkodás erős hatalma. „Csak egy picinyke fészek egéről tünt le e csillag, de letűnésével egész világunk összeomlott és most jaj nekünk!“ Így sohajt föl a gyászoló kis család az Istenben vetett bizalom megnyugtatóásával. A férjen 3 kis árván kívül a jó testvérek: Dr. Gothárd Zsigmond és Dr. Gothárd Kálmán gyászolják. Legyen béke a korán elhunyt jó nővel.

— **A nyári vasárnapi tanítás** még soha sincsen teljesen bevezetve egyházközségeinkbe. Szükséges-e mondanunk milyen rendkívül fontos ez a mácodik iskolázás. Szükséges-e kérdeznünk, hogy ifjaink vallásos oktatása be van-e fejezve e nélkül? Semmi kétség sem fér ahhoz, hogy itt nem kellene várni semmi hivatalos intést, hanem meg kellene ragadni minden lehető módot az ifjakhoz jutásra. A lelkész és tanító uraknak egy kedves óra, az ifjaknak áldás, gazdagodás olyan kincsekben, a melyeket a rozsdá és a moly meg nem emészt, a lopók el nem lopnak. A Dávid Ferencz Egyet gondoskodni fog egy-egy emlékről minden tanuló számára, ha a t. lelkész urak jó előre értesítik a titkárt a tanulók számáról. Most pedig ajánljuk, hogy a Fiatalság Barátjának a 6-ik számát, mely épen a nyári tanításhoz van szerkesztve, rendeljék meg. Ebből megtanulhatják: V a l l á s u n k, E r k ö l e s ü n k, E g y h á z u n k, T ö r t é n e l m ü n k. Egy szám 6 fillér.

— **Énekeskönyvünk új kiadásban** jelent meg az új száz első évére. Ez a 9-ik kiadás. Új alakjában 4-ik 1837., 1865., 1895., 1901. évszámok egymáshoz való viszonya mutatja, hogy a száz végén nagy lendület állott be egyházi életünkben. A 4-ik kiadás tartalmilag azonos a 3-ikkal, de papírja határozottan jobb, fehérebb. A hangjegyek néhol homályosabbak az újban, de ez lehet kivételes csak a mi példányunkkal. Hisszük, hogy a következő kiadás még hamarább, s a szövegben is újabb módosításokkal fog megjelenni. Ára 1 korona. Kapható Stein János kiadó-tulajdonosnál Kolozsvárt.

— **A nyári vasárnapi iskolában** énekvezéreink kiválóan érvényesíthetnék buzgóságukat az énektanításban. Nekünk úgy tetszik, hogy az Iszlai-féle 2—4 szólamra szerkesztett szép dallamok nehezen hódítanak. Hiszen bár 2 szólamban énekelnének!

EGYELETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

— **Válasz Szilágyi József levelére.** Az U. K. 5-ik számában a szerkeztőséghez czimzett leveled, melyben rólam ís, — mint vallás-tanítóról — megemlékeztél: igen kellemesen érintett s mondhatom, nagyon meglepett. Hidd el fiam, semmi sem lehet e földön nagyobb öröm és boldogság, mint annak szemlélése, hogy az elhintett magvak csakugyan nem hullanak mind az út szélére. Szép volt tőled, hogy a szerkeztő urnak

megköszönted szívességét a Közlöny küldéseért, mert ennek olvasása neked olyan a távol idegenben, mint tikkadt növénynek az ég harmatja. Lelked felüdítő, munkára, tevékenységre serkent s a mi fő: nem érzed magad elhagyatva. Most is csak arra intelek, hited mellett tartsd meg ezután is tisztesség tudásod, őrizd meg becsületes jellemed, mert ezek az emberi boldogság legfőbb feltételei. Torda, 1901. máj. 16-án. Adorján Domokos, unitárius tanító.

— **Az egyesület pénztárába** j. évi ápr. 23-tól jun. 26-ig rendes tagsági díjat fizettek: Barabás Dénes Kecskemét 901-re. Dr. Tóth György Besztercze 901-re, Sófalvi Gergely Ny.-Szereda. L. Berde István Szolnok 901-re, Marosz Ferencz Zombor 97—98-ra Geréb Adám Sz.-Kraszna, Adamek János Kolozsvár 901-re, Borkély Sándor Vác 95—99-re. Útő Dániel Kálnok 901-re, Dézsi Mihály A.-Szováth 99—900-ra, Botár János Besztercze 901-re.

Előfizetői díjat fizettek: Barra Mózes Alamor 99—901-re, Csegezy Pál Parasznya 900-ra. Demeter Ferencz Dobsina, Vajda Ignác Adony-Szabolcs, Boros József Brassó, Zsigmond Elek Brassó, Orbék Lajos Héjjasfalya 901-re.

Kolozsvárt, 1901. évi június hó 26-án.

Gálfi Lőrincz
pénztárnok.

— **Vidéki tudósítóinkat** kérjük, sziveskedjenek a nyári idő folyamán rendezendő ünnepélyekről és jótékony multságokról az Unitárius Közlönyt egy levelező lapon értesíteni.

— **Szerkesztői izenet.** Több régi közlemény és Fazakas Lajos lelkész ur köszönő nyugtázása a jövő számmra maradt.

Unitárius könyvek és füzetek. Tizenkét cikk az unitarizmusról. Az unitárius vallás törvényesítése. Ferencz József. *Az Isten eszméje unitárius fölfogás szerint.* Boros György. *A mi Jézusunk.* Boros György. *Jézus evangéliuma.* Csegezy László. *Egyházunk mozgató erői.* Kelemen Albert. *Az unitárius egyház viszonya a többi protestáns felekezetekhez,* Kanyaró Ferencz. *Az unitarizmus theologiai irányzata.* Boros György. *Az unitárius vallás tanításának hatása a jellemre* Dr. Bedő Albert. *Az unitarizmus a nevelés és közoktatás szolgálatában.* Kövály László. *Az unitarizmus hatása Magyarországon* Urmösi Kálmán. *Az unitarizmus hazánkban és külföldön.* Gálfi Lőrincz. *Eszményünk.* Simó János. A csinos kis könyv 82 lap. Ára 60 fillér.

Az unitarizmus külföldön. Dr. Boros György. 16 l. 24 fillér.

Az unitárius vallás főelvei. Boros György. Ára 20 fillér.

Észszerűség és unitárius vallás. Pap Mózes. Ára 20 fillér.

A fejedelem és papja. Költői elbeszélés János Zsigmond fejedelemről és Dávid Ferenczről. Irta Tarcsafalvi Albert. Ára 20 fillér.

Fiatalság barátja. Ifjúsági lap 1—6. szám. Ára 60 fillér.

Nézetek a vallás eszméjéről. Dr. Brassai Sámuel. Ára 2 kor.

Egyleti tagoknak 1 k. 20 fill. Dr. Brassai híres felolvasásai közül külön is kaphatók: Jövő vallása Melyik az igazi tudomány 2 füz. Jézus istensége. A lélek létezése. Vallás és hit. Egyetmás a hazugságról. Mindenik füzet 20—20 fillér, egyleti tagoknak 12—12 fillér.

Női imakönyv. Szivemet hozzád emelem. Irta Boros György. Vászonnkötés, aranyozva 1 frt 20 kr. Bőrökötés, diszes kiállítás 3 frt. Bársony kötés, diszes kiállítás, különböző színben 5 forint. *Édes otthon.* Tanulságos és kellemes olvasmány. Ganett — Boros György. Ara 1 korona.

TARTALOM: Nyári tanítás. B. Gy 169. l. — A hit szava. Az ember. Önbizottan. (Költemények.) Rédiger Gézától 171—172. l. — Az angol unitáriusok gyűlései. Józán Miklós 173. l. — Nemzetközi unitarizmus, Street J. Kristóf. 174. l. — Az ifjúság köréből. 177. l. — Megnyitó beszéd. 177. l. — Az unitárius kollegium. 179. l. — Nők világa. Válasz „Egy városi nő” nek. Ibolyka. 181. l. — Pályázat. 183. l. — A fiók-egyletekből. 184. l. — Felhívás adakozásra 186 l. — Egyházi és iskolai mozgalmak 188. l. — Egyleti élet és munkásság 190. l. —

M. Á. V. ERDÉLYRÉSZI FŐ- ÉS MELLÉKVONALAINAK MEHETRENDJE.

506	504	503	502					505	
Sz. 630	Gy. 155	Sz. 545	Gy. 95	ind.	Budapest k. p. u.	érk.	Sz. 710	Gy. 750	Sz. 620
" 1121	" 349	" 902	" 1112	érk.	Szolnok	érk.	" 337	" 539	" 335
" 1131	" 356	" 927	" 1119	ind.		érk.	" 322	" 532	" 325
" 133	" 521	" 1133	" 1247	érk.	Püspök-Ladány	érk.	" 119	" 403	" 134
" 2	" 528	" 1153	" 1255	ind.		érk.	" 1254	" 356	" 112
" 342	" 639	" 148	" 217	érk.	Nagy-Várad	ind.	" 1104	" 238	" 1136
" 833	" 350	" 659	" 555	érk.	Kolozsvár	érk.	" 613	" 1101	" 700
" 850	" 420	V. 830	" 611	ind.	Ar.-Gyéres	érk.	V. 524	Sz 1046	" 645
" 1014	" 553	" 1029	" 726	ind.	M.-Vásárhely	érk.	" 346	" 924	" 518
" 459	" 1122	—	" 1030	érk.		érk.	" 1225	" 543	—
" 543	" 1225	—	" 530	ind.	Tövis	ind.	" 534	" 1122	—
" 1152	" 732	V. 1246	" 832	érk.	Küküllőszög	ind.	" 207	" 806	" 338
" 1221	—	" 143	" 837	ind.	Kis-Kapus	ind.	" 142	" 800	" 302
" 107	—	" 228	" 905	érk.	Segesvár	ind.	" 1256	" 734	" 226
" 201	—	" 333	" 943	érk.	Sz.-Üdvarhely	ind.	" 1150	" 656	" 125
" 340	—	" 527	" 1053	érk.	Héjasfalva	ind.	" 945	" 549	" 1140
" 612	—	—	" 159	érk.	Ágostonfalva	ind.	" 710	" 300	—
" 403	—	V. 608	" 1114	érk.	Brassó	ind.	" 913	" 529	" 1117
" 613	—	" 832	" 1258	érk.	K.-Vásárhely	érk.	" 703	" 350	" 922
" 8	—	" 1025	" 209	érk.	Brassó	ind.	" 508	" 245	" 748
" 135	—	—	" 653	érk.	Brassó	ind.	—	" 1024	" 227
—	—	—	" 1022	ind.	Predeal	érk.	—	" 653	—
—	—	—	" 219	ind.		érk.	—	" 218	—
—	—	—	" 331	érk.		ind.	—	" 112	—

Gy. = Gyorsvonat. Sz. = Személyvonat. V. = Vegyesvonat.

Nyomatott Gámán J. örököse könyvnyomdájában Kolozsvárt.